

שאם אשה תאמר קריאת שמע וברכותיה אינה פוגעת כ"כ בכבוד התורה, כי עוסקת במצוה אחרת, אך אינה חייבת בכך, ואדרבה עדיף שתצטרף עם הציבור כולו לשמוע את קריאת התורה ולקרוא את שמע אחרי קריאת התורה. ואם בגמר תפילת מוסף לא עברו עדיין ארבע שעות היא תוכל לקרוא אז את קריאת שמע וברכותיה.

אך מאחר שק"ש אינה חובה עליה אלא מדין קבלת עול מלכות שמיים, וכאמור אין למצוה זו זמן מוגדר, וברכות ק"ש הן רשות לנשים וגם קריאת התורה היא רשות לנשים כאמור, השאלה היא איזו רשות עדיפה ק"ש וברכותיה או קריאת התורה?
ונלענ"ד שקריאת התורה עדיפה, משום שהיא מצוה ציבורית ומן הראוי לא לפרוש מן הציבור, ויש בכך משום כבוד התורה. ואע"פ

סימן כז

גוי ששבת

לו לעשות מלאכת אוכל נפש, הרי לא רק מותר, אלא מצווה הוא?! וצ"ל דמותר מדין גר תושב שקיבל על עצמו לא לעבוד עבודה זרה, ולשמור שבת אינו חייב כדת משה וישראל, אלא כעין יו"ט, שהרי מכח זה הוא חייב בשביתה, אך מדין גוי ששבת אה"נ שמצווה.

ואפשר היה ליישב את רש"י על פי הרמב"ם בהל' מלכים פרק י' הל' ט', שגוי ששבת חייב מיתה הוא רק בגדר חידוש דת שעושה מועד לעצמו, אך אם מקיים מצוה מכל מצוות התורה כדי לקבל שכר, דהיינו לא בגדר חידוש דת לעצמו, אלא מאמץ לעצמו מצוות מן התורה כדי להתעלות בהן ולקבל שכר, מותר, וא"כ גם שבת מותר לו לשבות בכה"ג. (עיין אנציקלופדיה תלמודית ערך בן נח הערה מס' 365 שהבינו כן בדעת הרדב"ז כמש"כ, ועיין "מרגליות היס" סנהדרין נ"ח ע"ב).

אולם מרש"י סנהדרין נ"ח ע"ב מוכח להדיא שאפילו כששבת בתור מנוחה גרידא, אסור. ובערוך נזר ליבמות כתב שרש"י פירש כן לדעת התנאים האוסרים בכריתות (ט' א') ומתירים רק אוכל נפש כיו"ט, או כחוקה"מ. וקשה וכי לכל התנאים הנ"ל לית להו גוי ששבת

שאלה*

גויה, העומדת להתגייר ובינתיים נמצאת בקיבוץ דתי, ושואלת, אם מותר לה לשמור שבת כיהודיה גמורה, כי אינה יכולה לחלל שבת במקום בו כולם שומרים שבת, ובודאי יש בכך פגם חינוכי, ובר מן דין היא רוצה לנהוג כיהודיה. מה דינה?

תשובה

גוי ששבת חייב מיתה (סנהדרין דף נ"ח ע"ב), ובכל זאת מצינו כמה חריגות להלכה זו. ערש"י יבמות מ"ח ע"ב "וינפש בן אמתך והגר". גר זה "גר תושב שקיבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל נבלות, והזהירו הכתוב על השבת דמחלל את השבת כעכו"ם". ובתוס' הק' עליו דהא גוי ששבת חייב מיתה?

וראיתי ב"תורה שלמה" (כרך י"ד, פרשת בשלה, במילואים סי' כ') שמתרץ עפ"י הגמ' בכריתות ט' ע"א שגר תושב מותר לו לעשות מלאכת אוכל נפש כישאל ביו"ט, אך שאר מלאכות יסבור רש"י שאסור לו לעשות, וממילא גם אינו בדין גוי ששבת, שהרי מלאכת אוכל נפש עושה. אלא שק' אמאי נקטה הגמ' גר תושב מותר

מצוות בני נח לבין עכו"ם, וזהו גוי שקיבל ע"ע שלא לעבוד עבודה זרה. (ועיין מש"כ על דבריו מ"ר הגר"ש ישראלי בעמוד הימיני עמ' קפ"א). ולענ"ד יש מקום לומר שיש דרגה ממוצעת בין גר תושב לבין גר צדק גמור והיא גר תושב שקיבל לא רק שבע מצוות בני נח אלא גם מצוות נוספות ובעיקר שבת. עיין בה"ל למשנ"ב סי' ש"ד שהוכיח שיש אפשרות כזו. ולכן נלענ"ד שגוי יכול לקבל ע"ע לא רק לא לעבוד עבודה זרה, כחלק מז' מצוות בני נח, אלא באופן ייחודי, כלומר הוא יכול לקבל עליו את אמונת הייחוד כישראל וגם לשבות בשבת. ולגוי כזה מותר לשמור שבת שהרי אינו עושה זאת בגדר דת חדשה, או כדי להיבטל ממלאכה, אלא מתוך אמונה בה'. ומצאתי כע"ז בחמדת ישראל בקונט' נר מצוה עמ' קי"ד שאם קיבל ע"ע שלא לעבוד עבודה זרה אפילו בשיתוף חייב גם בשמירת שבת.

ועיין פיהמ"ש להרמב"ם סוף פ"ג דתרומות שגוי יכול לחייב א"ע במצוות ולכן תרומתו תרומה לת"ק. וצ"ל דאף לר"ש שתרומתו אינה תרומה, זה משום שטבלו אינו טבל ולכן לא שייך על זה חלות שם תרומה. אך לקבל ע"ע מצוות נוספות רשאי. (ועיין מאמרו של הרב סגל ב"שבילין" כ"ט - ל' על גר תושב, שמתיר במקרים מסויימים לגוי לשבות, ועיין מאמרו של הגר"י גרשוני "תחומין" ב').

מסקנה

הלכה למעשה, נלענ"ד שאכן ראוי שגוי העומד להתגייר ונמצא במקום דתי שלא יחלל שבת, ומותר לו לשמור שבת, כיון שעומד להתגייר. וליתר הידור שיטרח בטירח בהיתר כגון שיטלטל דבר כבוד ברשות היחיד וכמו שכתב בשו"ת בנין ציון סי' צ"א (ועיין בתשובה הבאה).

חייב מיתה? אלא ע"כ מוכרחים לומר כהרמב"ם שכשאינן זה בגדר חידוש דת שרי, וא"כ לדידהו מכיון שגוי אסור בעבודה זרה מדין בן נח, וממילא מחוייב בשבת ולא הוי בגדר חידוש דת ושרי ואף מצוה בכך. ואה"נ גם לדידהו כשישבות ביום אחד מימות השבוע אסור לעשות כן, דהוי חידוש דת.

ועיי' תוס' ישנים (יבמות מ"ח ע"ב ד"ה זה גר תושב), שכתבו דהיכא שדעתו להתגייר יכול לשבות. אך בת"י ה' שם חולק וכן בתוס' שם. ועיין נדרים (ל"א א') שהנודר משובתי שבת אסור גם בגויים השובתים בשבת, משמע שיש גויים שובתים. ואין לומר שהמדובר בסתם גויים הנחים בשבת, דאלו אינם שובתי שבת, ולדעת רש"י אסור להם לנוח בשבת ואין להכיר במי ששובת באיסור. אלא ע"כ יש שובתי שבת בהיתר, כגון גוי שקיבל על עצמו לשמור שבת כישראל, ואין כאן חידוש דת.

אך כ"ז דוחק לומר ברש"י כנ"ל מכח פירושו בסנהדרין. והנלענ"ד לומר דגם רש"י מודה להרמב"ם, ור"ל דלא רק כשמכיון לשביתה אסור אלא אף כשמכיון למנוחה. אולם כ"ז כשעושה זאת משום שהוא סובר דיש מצוה בכך מצד חידוש דת. אולם כשעושה כן משום מצות שבת של ישראל ולא בגדר חידוש דת, שרי. (אך בעץ הדר"ם למרן הרב זצ"ל אות ב' מפרש שרש"י והרמב"ם נחלקו בטעם איסור זה, עיי"ש).

לכן נלענ"ד דלדעת רש"י יש שני סוגי גר תושב. יש גר תושב שקיבל ע"ע ז' מצוות בני נח. אולם יש גר תושב שקיבל ע"ע לא לעבוד עבודה זרה באופן מיוחד ומהודר עד שגם בשבת אינו רוצה לעבוד כדי שלא יחשב כעובד עבודה זרה. ובזה מובן שרש"י נקט בכ"ד בש"ס גוי שקיבל ע"ע לא לעבוד עבודה זרה. (גיטין נ"ז, סנהדרין צ"ו, כריתות ט' ועוד). ומ"ר הרג"ז קוק בהערותיו למשפט כהן עמ' שס"ג רצה לחדש שיש דרגה ממוצעת בין גר תושב שקיבל ע"ע ז'